

“Som en mild og stille Sommerregn...”

- Om Carl Nielsens bogsamling og hvad man kan lære deraf

Mens de fleste formentlig er bekendt med komponisten Carl Nielsen, er det nok de færreste, der ved, at han privat var en særdeles flittig læser – og at han endvidere delte denne læselyst med sin hustru, billedhuggeren Anne Marie Carl-Nielsen. Parret indsamlede litteratur igennem en hel livsalder, hvilket udmøntede sig i en anelig samling af bøger, og en stor del af disse er i dag at finde på Carl Nielsen Museet. Bøgerne er placeret i ‘tonekunstnerens værksted’ – museets rekonstruktion af komponistens musikstue – og de repræsenterer hér et ligeså vigtigt element som Carl Nielsens flygel og arbejdsbord: De udgør nemlig en konkret dokumentation for de to kunstners inspirationskilder og åndelige orientering, og som sådanne bliver de nok så værdifulde kilder til belysning af deres personlighed(er) som mangt et kunstværk eller en brugsgenstand fra parrets hjem. I nærværende artikel vil jeg tage udgangspunkt i primært Carl Nielsens del af denne bogsamling for bl.a. at se nærmere på det litterære univers, der var med til at forme komponisten.

Interessen vækkes:

Fra Napoleon til Blicher

I *Min fynske Barndom* udtaler Carl Nielsen, at han i sin tid på skolebænken ikke var “særlig flink i de boglige Fag”. Hans interesse for bøger blev snarere grundlagt i barndomshjemmet, hvorfra han med glæde erindrer de aftener, da hans far, Niels Maler, læste højt. Carl Nielsen nævner selv H.C. Andersens “Det døende Barn” og “Konen med Æggene” som noget af det første lit-

Ægteparret Carl Nielsens bogsamling som den tog sig ud i boligen på Frederiksholms Kanal 28A, København, hvor de to kunstnere havde adresse fra sommeren 1915. Musikstuen i Carl Nielsen Museet er rekonstrueret ud fra dette foto. Foto: Odense Bys Museer 1945.

teratur, han på den måde lærte at værdsætte.¹ På barndomshjemmets boghylde var også en bog med historier om Napoleon. Netop disse historier gjorde et så uudsletteligt indtryk på Carl, at han i sine barndomserindringer dristede sig til at sammenligne kejserens triumf ved Austerlitz² med sin egen succesfulde bedrift som anfører for drengene fra Lyndelse og Sortelung, da disse kæmpede mod drengene fra Lumby og Freltofte tilsyneladende alene af den årsag, at de efter skole måtte gå hver sin vej for at komme hjem.³

Det var dog først i starten af 1880'erne, da Carl Nielsen var omkring 16 år gammel, at han havde en skelsættende læseoplevelse. På denne tid var han ansat som militærmusiker i Odense og boede til leje "hos en pæn Arbejderfamilie i Albanikvarteret"⁴. Når han ikke var på tjeneste, læste han ofte ugebladet *Revue*, hvis indhold var knaldromaner i føljetonform, der i den grad kunne fastholde den unge Niensens opmærksomhed. Det var derfor ikke umiddelbart en succes, da hans værtinde en dag forærede ham en bog af St. St. Blicher. Bogen var slidt, den manglede nogle sider i begyndelsen, og der var intet titelblad til at sætte skub i fantasien. I mangel af bedre gav han sig alligevel til at læse den, og han blev derved gradvist indfanget i Blichers univers. Carl Nielsen beskriver selv oplevelsen således: "*Det kom som en mild og stille Sommerregn, der lidt efter lidt fugter Græs og Planter, bløder Jorden og til sidst danner Draaber, der*

*sidelæns støder mod hverandre, løber sammen og bliver til smaa Pytter, der atter breder sig fladt ud og svaler den tørstige Jord. Mit Sind blev ikke optændt, min Forventning ikke spændt; først efterhaanden blev alting mig nærværende og kært, som om en stille, men stærk Magt havde, ikke løftet, men ført mig hen til et Sted, hvor jeg aldrig før havde været, men som alligevel forekom mig bekendt og hjemligt ... det, der stod i denne Bog, rensede og styrkede som en tryk Søvn, der først afbrydes af Morgensolen en frisk Forårsdag."*⁵ Denne læsning af Blicher blev således den afgørende impuls til Carl Niensens videre fordybelse i den store litteratur.

Bogsamlingen

I alt råder Carl Nielsen Museet over ca. 650 af ægteparret Carl Niensens bøger, hvilket svarer til godt halvdelen af deres samling. En del af bøgerne blev overdraget Odense Bys Museer fra parrets ældste datter, Irnelin, i forbindelse med etableringen af museet i Carl Niensens barndomshjem i 1956, men hovedparten tilgik museet i 1984 i forbindelse med overtagelsen af boet efter parrets anden datter, Anne Marie, kaldet Søs. Sidstnævnte havde egentlig testamenteret såvel sine egne som forældrenes bøger til en privat arvtager, men en klausul i testamentet gav Odense Bys Museer ret til at foretage et "passende udvalg" fra samlingen med henblik på etablering af et museum for både Carl Nielsen og Anne Marie Carl-Nielsen. På baggrund af denne formulering enedes de to i testamentet be-

tænkte parter om, at museets del af bogsamlingen skulle udgøres af de af parrets bøger, der kunne passes ind i følgende tre kategorier:

Faglitteratur, som de to kunstnere har benyttet som arbejdsredskaber, samt bøger, der dokumenterer deres særlige interesser og inspirationskilder uden for deres respektive fagområder.

Bøger med dedikationer til og fra Carl Nielsen, Anne Marie Carl-Nielsen og resten af familien.

Udgaver af Carl Niensens værker samt litteratur om såvel disse som Anne Marie Carl-Niensens værker.

Med parrets respektive fag og ovenstående udvælgelseskriterier in mente indeholder samlingen ikke overraskende en del bøger om kunst og musik. Et musikteoretisk skrift som Ferruccio Busonis *Entwurf einer neuen Ästhetik der Tonkunst* (1916) vidner om, at Carl Nielsen holdt sig orienteret om samtidens musikæstetiske overvejelser, men komponistens samling af musiklitteratur udgøres dog langt overvejende af noder. Udvalget af disse indikerer til gengæld, at Carl Nielsen hovedsageligt hentede musikalsk inspiration fra tiden før 1800-tallet hos komponister som Bach og Mozart, da deres værker er bedst repræsenteret på hylterne. Hans begejstring for netop disse komponister er i øvrigt også bekræftet af hans udtalelser i diverse breve og essays,

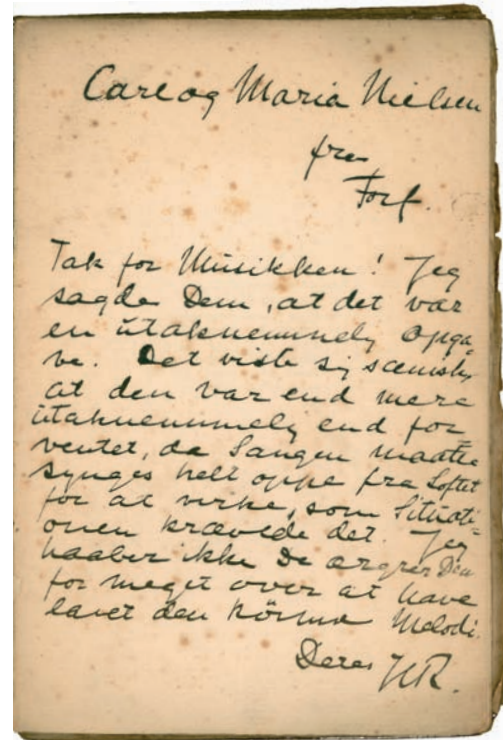
eksempelvis “Mozart og vor Tid” publiceret i *Tilskueren* i marts 1906 og genoptrykt i essaysamlingen *Levende Musik* (1925). Foruden ægteparrets fagområder dokumenterer samlingen deres fælles interesse for emneområder som historie, sprog, oldtidskundskab samt nordisk og græsk mytologi. I samlingen findes således adskillige ny-oversættelser af klassiske værker af bl.a. Homer, Sokrates og Heraklit. Fra denne genre var Platons *Staten* dog et af de værker, der livet igennem fængslede Carl Nielsen mest og var efter sigende fast inventar på hans natbord.⁶ I bogreolen findes da også et gammelt eksemplar af netop dette værk med tilskrevne noter og bemærkninger formentlig i Carl Niensens hånd. Derudover er en lille hyldemeter med Goethes samlede værker indbundet i 17 bind det synlige bevis på Carl Niensens forkærlighed for netop denne forfatter.

Det er dog ikke mindst bøgerne med personlige hilsener, der forekommer interessante. Museet har i sin samling ikke mindre end 165 bøger med dedikationer til henholdsvis Carl Nielsen og Anne Marie Carl-Nielsen. Mange af disse bøger er skrevet af venner og bekendte i parrets omgangskreds – en kreds, der i øvrigt er blevet beskrevet som “en ny guldalder i dansk åndsliv”⁷ under hentydning til, at den bestod af nogle af tidens mest markante personligheder inden for både kunst, musik, litteratur og videnskab: eksempelvis malerne J.F. Willumsen, Anna og Michael Ancher, pianist Henrik

Knudsen, sangerinde Elisabeth Dons, forfatterne Gustav Wied, Johannes Jørgensen, Ludvig Holstein, Helge Rode, Sophus Claussen og Jeppe Aakjær samt klassisk filolog Ove Jørgensen og kunsthistoriker Vilhelm Wanscher. Anne Marie Telmányi beskriver i *Mit barndomshjem* det sociale miljø omkring sine forældre således: “Der sad så Sophus Claussen, Vilh. Wanscher, sommetider Willumsen og kone ... Elisabeth Dons var det dramatiske punkt. Sophus Claussen det lyriske. Vilh. Wanscher det hidsige, fader det åndfulde og pudsigte ... Moder sad rank og modig i sine meninger, og der var sandelig mange forskellige. Willumsen gerne i kamp med hende, fader humoristisk mæglende, Wanscher ivrigt gestikulerende ... En stemning bredte sig, hvor man følte, at de alle værdsatte hinanden og havde intensiteten i oplevelsen.”⁸ Med dette i baghovedet virker det ikke underligt, snarere tværtimod, at omgangskredsen har sat et afgørende præg på indholdet i parrets bogreol.

Helge Rode og Jeppe Aakjær

Både Carl Nielsen og Anne Marie Carl-Nielsen nærrede en stor interesse for danske forfattere. Udover at de – som nævnt – altså sås privat med mange af deres samtids mest fremtrædende forfattere, afspejles Carl Niensens forfatterpræferencer også i hans valg af tekstforlæg til eksempelvis sin scenemusik, sine korværker og sange. Et godt eksempel herpå er Helge Rode (1870–1937): I bogsamlingen findes hele ni af hans

litterære værker, hvoraf digteren personligt har dedikeret de otte til Carl Nielsen. Carl Nielsen og Helge Rodes samarbejde blev indledt allerede i 1901, hvor Nielsen komponerede melodi til teksten “Skal Blomsterne da visne” fra Rodes skuespil *Kampene i Stefan Borgs Hjem*, der havde premiere 7. februar på Dagmar-teatret i København. Sangen blev udgivet i første hefte af *Strofiske Sange* i 1907. Det mest levedygtige resultat af deres samarbejde har imidlertid vist sig at være skuespillet *Moderen* (1920), der blev

Til Care Nielsen
 Tak for Bogen! jeg
 har med levende
 glæde givet den hen-
 rivende Tår fra
 Mozart til Fyn!
 Deres hengjorte
 Helge Rode
 juni 25

Til den henrivende
 Skribent: Care Nielsen
 fra Deres hengjorte
 Helge Rode
 ALT ER GODT

skrevet på bestilling fra Det Kongelige Teater i anledning af Sønderjyllands genforening med Danmark efter 1. verdenskrig. Fra dette værk stammer bl.a. den evigt populære sats "Taagen letter" samt sangene "Som en rejselysten Flaade" og "Min Pige er saa lys som Rav". Af de ovenfor viste dedikationer fremgår det, at Rode tydeligvis var begejstret for Carl Niensens melodier, men han var ikke mindre rosende i sin omtale af komponistens evner som skribent. Selvom Carl Nielsen generelt satte stor pris

på dansk litteratur, er der ingen tvivl om, at Jeppe Aakjærs lyrik stod ham særligt nær. Komponistens store glæde for denne kan bl.a. illustreres gennem følgende uddrag af et brev dateret 18. august 1921: "Ingen dansk Digter har som De, skuet over det danske Land. Først staa stille, saa se og saa synge, saa det leger, gungrer, bæver, larmer, bruser og sitrer fra det fineste Spind til det stærkeste Drøn. Jeg beundrer alt dette grænseløst og saa er der, som sagt, endda saa uendelig meget, der sætter mig i en Tilstand jeg ikke kan beskrive, noget der

Forste affotografering viser Rodes dedikation til Carl Nielsen og Anne Marie Carl-Nielsen i "Kampene i Stefan Borgs Hjem". Forfatteren roser her Carl Niensens konne melodi til "Skal Blomsterne da visne" fra netop dette skuespil. Når digteren i den anden affotograferede dedikation fra "Pladsen med de grønne Træer. Den religiøse Strømning i Nutidens Aandsliv" (1925) anfører, at han "med levende Glæde har gjort den henrivende Tår fra Mozart til Fyn" henviser han til titlen på henholdsvis det første og sidste af Carl Niensens essays fra samlingen "Levende Musik", der udkom samme år. I den tredje af de her viste dedikationer, fra skuespillet "Alt er godt" (1928), refererer Rode med ordlyden "Til den henrivende Skribent: Carl Nielsen" til komponistens barndomsindringer, der var blevet udgivet året forinden. Foto: Odense Bys Museer 2006.

Jeppe Aakjær (1866-1930).
Foto: Odense Bys Museer.

ligesom hvælver sig over Landet; ja, hvad ved jeg. – Kære Jeppe Aakjær! Deres Digte vil leve og jeg tror de vil tage nogle af mine Melodier med paa Ryggen, saa jeg er i saadan Gæld at det ikke kan nytte at snakke om det.”

Carl Nielsen Museets bogsamling fra komponistens bo kan dokumentere, at Aakjær tilsvarende anerkendte Carl Niensens melodier. I samlingen findes fire bøger af Aakjær: *Frederik Tapbjergs Plovgilde. Udvalgte Fortællinger* (1911), *Jens Langkniv. Af Fjends Herreds Krønikebog* (1915), *Min første Jul. En Skizze*¹⁰ (1922) og *Hejmdals Vandringer. Et*

Højsommerdigt (1924), hvoraf de tre sidstnævnte indeholder en personlig hilsen fra forfatteren til komponisten. I *Hejmdals Vandringer* står følgende dedikation til komponisten: “Kjære Carl Nielsen! Her sender jeg Dem indtil nu mit største Digt. Min eneste Sorg er, at dette næppe vil få Melodi af Dem. De bedste Hilsner fra Deres hengivne Jeppe Aakjær. Jenle 10/5/1924.” Carl Nielsen beundrede især Aakjærs skildringer af det jævne liv, og det var ofte disse, komponisten fandt velegnede til brug som tekstforlæg til sine folkelige sange. På den baggrund skrev han melodier til ikke mindre end 15 af Aakjærs digte, hvoraf “Jens Vejmand” uden sammenligning er den mest kendte såvel i samtiden som i eftertiden. Digtet blev oprindeligt skrevet 19. juni 1905, offentliggjort en uge senere i *Politiken* og trykt i *Rugens Sange* i 1906. Ifølge forfatterens datter, Solvejg Bjerre, var digtet dog længe undervejs: Aakjær skal således have fået ideen dertil allerede 19. maj 1901 på en cykeltur fra Herning til Holstebro, hvor han gav 25 øre ud til stenslageren i Tjørring.¹¹ Nodemanuskriptet til “Jens Vejmand” er dateret 25. juni 1907, og pudsigt nok kan også melodiens tilblivelseshistorie knyttes til en rejse. Carl Nielsen har nemlig selv fortalt, at han kom på den under en tur med en københavnsk sporvogn efter forinden at have gjort flere mindre vellykkede forsøg. Sangen blev foreviget i tegninger, skulpturer, på postkort og som skillingsvise, den tonedede fra lirekasser og blev endvidere

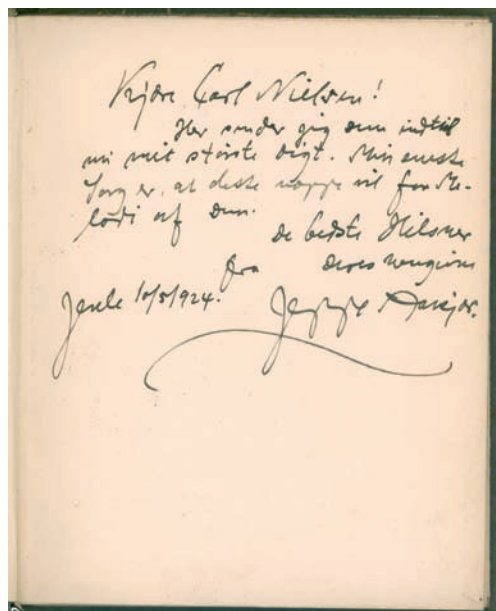
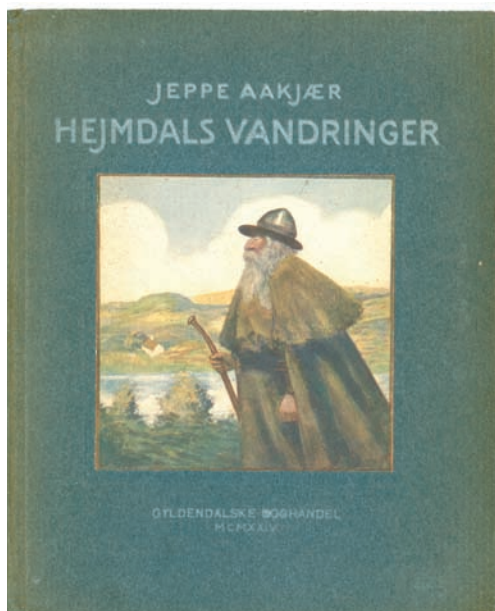

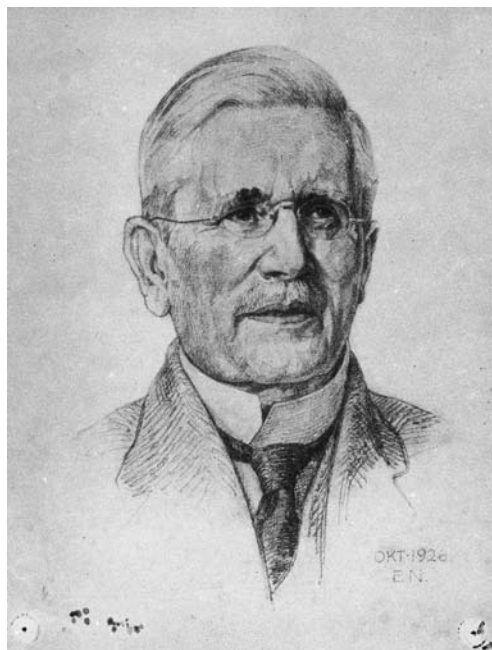
Foto: Odense Bys Museer
2006.

omskrevet til valsetakt, hvormed den kunne anvendes som dansemusik. I det hele taget opnåede sangen i en periode så stor succes, at det var lige ved at blive for meget af det gode for Carl Nielsen, og han skal i den forbindelse have udtalt: “Folk taler om den Sang, som om det var mit Livs Bedrift!”¹² Det var den næppe, men “JensVejmand” er et af de tidligste eksempler på Carl Niensens langstrakte arbejde for at forny den folkelige sang og herigennem både højne den musikalske standard og udbrede kendskabet til gode, danske digte iblandt den brede befolkning.

Thomas Laub

Arbejdet med de folkelige sange, som fx “JensVejmand”, var generelt af stor betydning for Carl Nielsen, og i Thomas Laub fandt han på det område en ligesindet. De to var enige om, at den danske folkelige sang i starten af det 20. århundrede var i forfald, og at en fornyelse heraf var tiltrængt. Dette fælles udgangspunkt resulterede i et langvarigt samarbejde omkring udgivelsen af et antal folkelige sange og sangbøger¹³ i årene fra 1914 og frem. Deres tilstræbte musikalske idealer, der kan eksemplificeres ved sange som “Jeg bærer med Smil min Byrde” og “Se dig ud en Sommerdag” af Carl Nielsen og “Det er hvidt herude” og “Stille, Hjærte, Sol

Organist og komponist
Thomas Laub (1852-1927)
tegnat af Ernestine Nyrop i
oktober 1926.
Foto: Det Kongelige
Bibliotek.

gaar ned” af Thomas Laub, blev normsættende for repertoiret i den danske fællessangstradition, også kaldet ‘den danske sangskat’; et repertoire, der for alvor blev slået fast i 1922 med udgivelsen af den første *Folkehøjskolens Melodibog*, som bl.a. Nielsen og Laub var redaktører af.

Laub og Niensens personlige forhold ses også afspejlet i Carl Niensens bogsamling. Her findes fire bøger, som Thomas Laub er helt eller delvist ansvarlig for: *Udvalg af Salmemelodier i Kirkestil til Danmarks Sogne- og Vælmenigheder* (1896), *Danske Folkeviser med gamle Melodier* ved Thomas Laub og Axel Olrik (1903), *Forspil og Melodier. Forsøg*

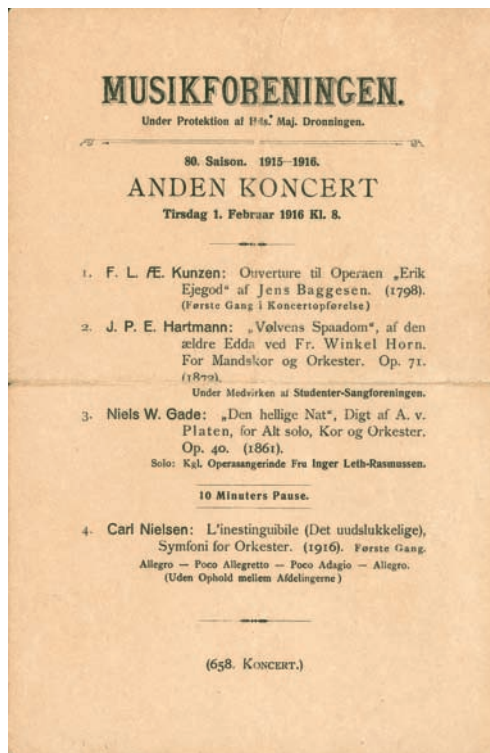
i Kirkestil (1909) samt *Musik og Kirke* (1920), og to af disse er personligt dedikerede til Nielsen. I Laub og Olriks¹⁴ folkevisesamling ses en regulær venskabelig hilsen, mens der knytter sig en lidt pudsig historie til dedikationen i *Musik og Kirke*. Oprindeligt havde Laub heri med blyant skrevet “Min ven Carl Nielsen fra ThL”, men det forlyder, at han personligt viskede denne sin hilsen ud efter at have overværet en opførelse af Carl Niensens 5. symfoni. Hvorvidt historien er sand, er umiddelbart svært at afgøre; hvorom alting er, er eneste levn af dedikationen i bogen det svage aftryk efter blyanten. Historien synes dog sandsynliggjort af det faktum, at mens de to komponister kunne finde fælles fodslag omkring de folkelige sange, var Laub en indædt modstander af Carl Niensens øvrige musik: I 1892 sammenlignede Thomas Laub således en strygekvartet af Carl Nielsen med “Fanden, der en smuk, kølig Foraarsmorgen spadserede i sin Have og var i Færd med at trække Radiser op”, mens hans holdning til symfonierne decideret var fjendtlig: I forbindelse med en opførelse af 4. symfoni skal han have udbrudt: “Din Musik er Helvede, og jeg vil ikke i Helvede”¹⁵.

Charles Kjerulf

Med udgangspunkt i Carl Niensens bogsamling kan man også belyse en anden relation: nemlig den mellem ham og Charles Kjerulf (1858-1919). Kjerulf virke-

de som sanglærer, kordirigent, komponist, forfatter og ikke mindst kritiker. Fra 1886 blev han *Politikens* hovedanmelder inden for musik, og her skrev han anmeldelser, der både var præget af hans musikkendskab og af en subjektiv og farverig pen, og det er netop som kritiker, at Charles Kjerulfs forhold til Carl Nielsen er interessant.

I 1890'erne udtalte Kjerulf sig ved flere lejligheder særdeles forbeholdt om Nielsens tidlige sange. Han opfattede end ikke disse som sange, men som "vilkaarlige Nodeeksperimenter"¹⁶, og endnu værre var hans indtryk af Carl Nielsens strygekvartet, opus 19 (1907): "Hvis det, som de fire Herre Strygere sad deroppe og spillede, for ramme Alvor skal opfattes som skøn og god Musik, ja saa har de Herrer Beethoven, Mozart, Schubert, Schumann og Konsorter – Wagner og Tschaiakowsky med – hele Banden, ogsaa vore egne med Hartmann og Gade i Spidsen – saa har de allesammen taget os ved Næsen, ja brugt falsk Væretegnelse. Og saa er Ischias en Musiknydelse. For det er ogsaa meget ubehageligt."¹⁷ Til gengæld anerkendte Kjerulf fra første færd Carl Nielsens evner inden for symfonisk komposition. Således betegnede han 15. marts 1894 Nielsens 1. symfoni som et vidnesbyrd om en "Kornmodsglans af Talent"¹⁸ såvel som han senere karakteriserede 3. symfoni, *Espansiva* (1911), som komponistens kunstnergennembrud. Det er dog først i forbindelse med Carl Nielsens 4. symfoni, at han efter eget udsagn til fulde

Program fra en koncert i "Musikforeningen" 1. februar 1916, hvor Carl Nielsens 4. symfoni, "Det udslukkelige", blev uropført. Foto: Odense Bys Museer 2006.

forstår Carl Nielsens musik: "Nu har jeg hørt den [4. symfoni] tre Gange... Nu kender jeg C.N., nu har jeg ham. Det er i hvert Fald ikke for tidligt – snarere paa Tide... For første Gang har han her mægtet at skabe et Størværk... Og han er kommen til dette Resultat af sin egen stædige Vej, ikke ad den, som mange andre forment og havde regnet ud, han burde følge... Dette er hverken mer eller mindre end en Begivenhed i dansk Musik"¹⁹. Omtrent samtidig med udtalelserne om-

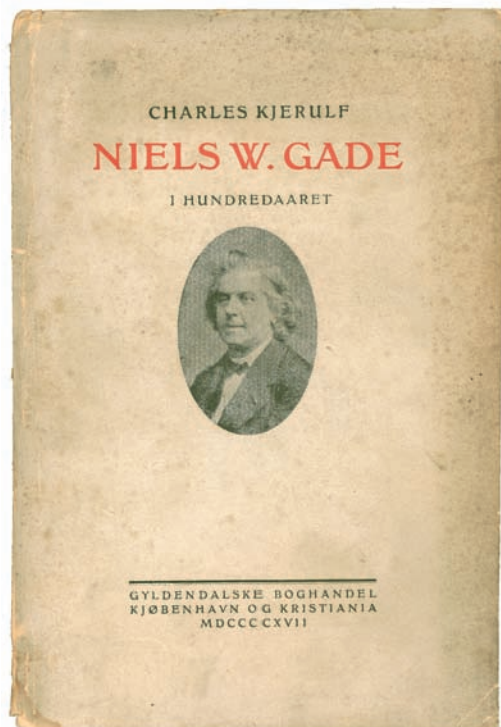
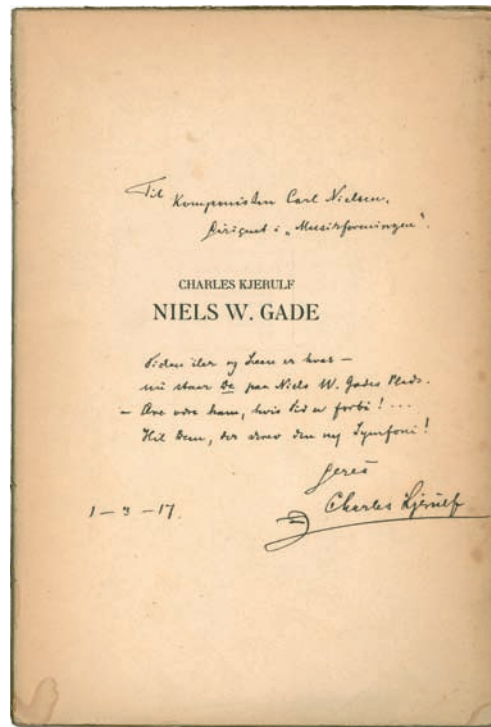

Foto: Odense Bys Museer
2006.

kring 4. symfoni forærede Kjerulf et eksemplar af sin bog *Niels W. Gade. I Hundredaaret* (1917) til Carl Nielsen. Dedikationen heri lyder: “Komponisten Carl Nielsen. Dirigent i “Musikforeningen“. Tiden iler og Leen er hvas – nu staar De paa Niels W. Gades Plads. – Ære være ham, hvis Tid er forbi!... Hil Dem, der skrev den ny Symfoni! Deres Charles Kjerulf 1-3-17.” På flere måder kan denne dedikation siges at være betegnende for den store betydning, Kjerulf fra da af tillægger Nielsen. For at

belyse dette yderligere må man huske, at Niels W. Gade (1817-90) var sin generations eneste internationalt anerkendte danske komponist, ligesom han fra midten af det 19. århundrede øvede afgørende indflydelse på det danske musikliv igennem sin ledelse af både Det Kongelige Danske Musikkonservatorium og den københavnske koncertorganisation *Musikforeningen*. Kjerulfs ordvalg i dedikationen konstaterer et generationsskifte inden for dansk musikliv: Ifølge ham har Carl Nielsen afløst Gade

*Optimal hygge i det Carl Nielsenske hjem? Fra venstreses Hans Børge, Søs, Carl Nielsen, Irmelin og Anne Marie Carl-Nielsen.
Foto: Odense Bys Museer
1904*

i rollen som Danmarks førende komponist, og hans musikalske idealer er blevet toneangivende. Niensens betydningsfulde position understreges endvidere derved, at han fra 1915 har overtaget Gades stilling som dirigent for *Musikforeningen*. Senere, fra 1931, blev Carl Nielsen også direktør for Det Kongelige Danske Musikkonservatorium, og han nåede således at bestride netop de samme poster, som Gade i sin tid besad.

Kort sagt

Man kan lære ikke så lidt endda om Carl Nielsen ved at dykke ned i hans bogsamling. Som dråber i en mild og stille sommerregn har disse bøger rensat og styrket hans sind, og med netop dette forhold for øje er det tanken, at de skal tildeles en mere fremtrædende rolle i de kommende udstillinger på Carl Nielsen Museet. Det er min forhåbning, at denne artikel har inspireret læseren til selv at besøge museet og gå på videre opdagelse i komponistens litterære univers.

Noter

1. Carl Nielsen i et brev af 20. april 1928 til redaktør Th. Wellejus (Eggert Møller, Irmelin og Torben Meyer (red.): *Carl Nielsens Breve*, 1954, p. 254).
2. Hermed hentydes til det slag, Trekejserslaget, der fandt sted 2. december 1805, hvor det lykkedes Frankrig anført af kejser Napoleon at tilintetgøre den såkaldt tredje koalition bestående af russiske og østrigske tropper.
3. Hele 'slaget' er beskrevet af Carl Nielsen i *Min fynske Barndom*, 1927, p. 43-51.
4. Ibid., p. 163. Nærmere oplysninger om den eksakte adresse og familien kendes dog ikke.
5. Ibid., p. 189-90
6. Meyer, Torben og Frede Schandorf Petersen: *Carl Nielsen: Kunstneren og mennesket I*, 1947, p. 58
7. Lasson, Frans: *Sophus Claussen og hans kreds. En digters liv i breve II*, 1984, p. 191
8. Telmányi, Anne Marie: *Mit barndomshjem. Erindringer om Anne Marie Carl-Nielsen og Carl Nielsen skrevet af deres datter*, 1965, p. 113
9. Eggert Møller/Meyer (red.), op. cit., p. 205
10. Denne bog hører ikke til blandt Aakjærs mest kendte værker. Den er trykt privat og kun udkommet i 225 eksemplarer.
11. Bjerre, Solvejg: *En brevsveksling mellem Jeppe Aakjær og Henrik Cavling*, 1988, p. 16
12. Meyer/Schandorf Petersen, op. cit., p. 272-74
13. Fx Johan Borups *Dansk Sangbog* (tekstdel: 1914; melodidel: 1916), Carl Nielsen og Thomas Laubs *En Snes danske Viser I-II* (1915 og 1917), Erik Spurs samling (1919), Laubs koralbog *Dansk Kirkesang* (1918) og endelig *Folkehøjskolens Melodibog* (1922).
14. Carl Nielsen blev præsenteret for folkemindeforskeren Axel Olrik (1864-1917) igennem sin hustru Anne Marie Carl-Nielsen. Hun kendte Olrik fra sine ungdomsår, idet Axel Ollriks far, maleren og billedhuggeren Henrik Olrik, var en af hendes tidligste vejledere. I årene 1908-15 havde de to familier et husfællesskab på Vodroffsvej i København til lige stor glæde for begge parter (Telmányi, op. cit., p. 69).
15. Begge Laub-citater er her gengivet efter Meyer/Schandorf Petersen, op. cit., p. 67.
16. Charles Kjerulf citeret efter Dolleris, Ludvig: *Carl Nielsen. En Musikografi*, 1949, p. 37.
17. Ibid., p. 144-45
18. Ibid., p. 33. Ordet 'kornmodsglans' er formentlig en reference til komponisten P.E. Lange-Müller (1850-1926), der i 1879 havde skrevet en serenade for mandskvartet med

netop dette navn. Ved overgangen til det 20. århundrede var det musikalske ideal i høj grad det romantiske, som Lange-Müller var repræsentant for, hvormed referencen må ses som en kvalitetsstempling.

19. Ibid., p. 206-7. Anmeldelsen blev oprindeligt bragt i *Politiken* 15. april 1916.

Litteraturhenvisninger

Bjerre, Solvejg:

En brevsveksling mellem Jeppe Aakjær og Henrik Cavling, Poul Kristensens Forlag, 1988

Dolleris, Ludvig:

Carl Nielsen. En Musikografi, Fyns Boghandels Forlag, 1949

Eggert Møller, Irmelin og Torben Meyer (red.):

Carl Nielsens Breve, Gyldendal, 1954

Eskildsen, Karsten:

Carl Nielsen – livet og musikken, Odense Bys Museer, 1999

Fellow, John (red.): *Carl Nielsen Brevudgaven I:*

1886-1897, Multivers, 2005

Lasson, Frans:

Sophus Claussen og hans kreds. En digters liv i breve II, Gyldendal, 1984

Meyer, Torben og Frede Schandorf Petersen:

Carl Nielsen: Kunstneren og mennesket I-II, Nyt Nordisk Forlag, 1947-48

Nielsen, Carl:

Levende Musik, Martins Forlag, 1925

Nielsen, Carl:

Min fynske Barndom, Martins Forlag, 1927

Petersen, Aksel:

Carl Nielsens læseoplevelse, kronik i *Jydske*, 14. juni 1990

Telmányi, Anne Marie:

Mit barndomshjem. Erindringer om Anne Marie Carl-Nielsen og Carl Nielsen skrevet af deres datter, Thanning & Appel, 1965

“Like a mild and gentle summer rain...”

- On Carl Nielsen's book collection and what we can learn from it

The composer Carl Nielsen was a very conscientious reader in his private life, and this love of reading was shared by his wife, Anne Marie Carl-Nielsen. The couple's shared interest in books resulted as time went on in a considerable collection, and the Carl Nielsen Museum today has at its disposal about 650 books that derive from the Carl Nielsen home. Taking this collection as a starting point this article takes the reader on an exploration of the literary universe that contributed to shaping Carl

Nielsen, looks at his favourite writers and interests besides music, and describes the circle of prominent cultural figures, with whom the Carl Nielsen couple consorted. Many stories are hidden away in this collection of books, and a more prominent role is planned to be given to it in conjunction with the forthcoming renovation of the Carl Nielsen Museum, so that visitors to the museum can themselves, using electronic aids, for example, explore the books.